

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 21ης Μαρτίου 1974 *

Στην υπόθεση 127/73,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal de première instance των Βρυξελλών προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ:

1. Belgische Radio en Televisie

και

NV Fonior,

2. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs

και

NV Fonior,

3. Belgische Radio en Televisie

και

SV SABAM και NV Fonior

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 86 και 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, πρόεδρο, A. M. Donner και M. Sørensen, προέδρους τμήματος, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. O. Délaigh και A. J. Mackenzie Stuart (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Mayras
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα «περιστατικά» παραλείπεται)

Σκεπτικό

- 1 Με απόφαση της 4ης Απριλίου 1973, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Απριλίου 1973, το tribunal de première instance των Βρυξελλών υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 86 και 90, παράγραφος 2, της εν λόγω Συνθήκης.
- 2 Τα εν λόγω ερωτήματα υποβάλλονται για να επιτραπεί στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει το κύρος των συμβάσεων που συνήφθησαν το 1963 και 1967 μεταξύ της Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs (στο εξής: «SABAM») και δύο δημιουργών, με τις οποίες οι τελευταίοι παραχώρησαν στη SABAM ορισμένα από τα δικαιώματά τους.
- 3 Με το πρώτο ερώτημα ερωτάται αν μία επιχείρηση, που στην πράξη κατέχει σ' ένα κράτος μέλος το μονοπώλιο της διαχείρισεως των δικαιωμάτων του δημιουργού, εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση της αξιώνοντας την εκχώρηση του συνόλου των δικαιωμάτων του δημιουργού χωρίς να κάνει διάκριση, ανάμεσά τους, μεταξύ ορισμένων κατηγοριών.
- 4 Με το δεύτερο ερώτημα ερωτάται αν μπορεί να συνιστά κατάχρηση το γεγονός ότι μία επιχείρηση συνομολογεί την εκχώρηση από το δημιουργό των παρόντων

και μελλοντικών δικαιωμάτων του και ότι, χωρίς να παρίσταται ανάγκη καμιάς δικαιολογίας, η άσκηση των εκχωρηθέντων δικαιωμάτων ανήκει σ' αυτή την επιχείρηση επί πέντε έτη μετά την παραίτηση του εταιρίου.

- 5 Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής ο εθνικός δικαστής, όταν διαπίστωσε ότι η εν λόγω επιχείρηση κατείχε πράγματι ένα οιονεί μονοπώλιο στο βελγικό έδαφος και κατείχε, συνεπώς, δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, θεώρησε ότι έπρεπε να εξετάσει αν αυτή η επιχείρηση εκμεταλλευόταν καταχρηστικά αυτή τη δεσπόζουσα θέση μέσω του καταστατικού της και των συμβατικών της σχέσεων με τα μέλη της.
- 6 Κατά το άρθρο 6, δεύτερη παράγραφος της Συνθήκης, πρέπει να θεωρείται ως καταχρηστική πρακτική ιδίως η άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων όρων συναλλαγής.
- 7 Πρέπει, επομένως, να αναζητηθεί αν η εταιρία των δικαιωμάτων του δημιουργού, δυνάμει του καταστατικού της ή των συμβάσεων που συνάπτει με τα μέλη της, επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα σ' αυτούς ή σε τρίτους, μη δικαίους όρους κατά την εκμετάλλευση των έργων των οποίων της ανατέθηκε η προστασία.
- 8 Αυτή η εκτίμηση απαιτεί να ληφθούν υπόψη όλα τα προκείμενα ενδιαφέροντα κατά τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ του ανωτάτου ορίου ελευθερίας για τους δημιουργούς, συνθέτες και εκδότες να διαθέτουν το έργο τους και της αποτελεσματικής διαχείρισης των δικαιωμάτων τους από επιχείρηση στην οποία δεν μπορούν στην πραγματικότητα να αποφύγουν να προσχωρήσουν.
- 9 Για να εκτιμηθεί, υπ' αυτές τις συνθήκες, αν οι αναφερόμενες στην απόφαση περί παραπομπής πρακτικές συνιστούν ή όχι κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, πρέπει εν τούτοις να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι μία επιχείρηση, όπως η αντιμετωπιζόμενη, αποτελεί ένωση της οποίας ο σκοπός συνίσταται στην προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των ατομικών της εταιρών, έναντι κυρίως σημαντικών επιχειρηματιών που χρησιμοποιούν και διανέμουν μουσικά έργα, όπως οι ραδιοφωνικοί σταθμοί και οι παραγωγοί δίσκων γραμμοφώνου.
- 10 Η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων τους προϋποθέτει ότι η ένωση απολαύει θέσεως βασιζόμενης σε εκχώρηση υπέρ αυτής, από τους δημιουργούς εταιρίους, των δικαιωμάτων τους κατά το αναγκαίο μέτρο ώστε να δοθεί στη δράση της το απαιτούμενο μέγεθος και η απαιτούμενη σημασία.

- 11 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί αν οι ένδικες πρακτικές υπερβαίνουν τα όρια αυτού που είναι απαραίτητο προς το σκοπό αυτό, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το συμφέρον που μπορεί να έχει για τον ατομικό δημιουργό η ελευθερία διαθέσεως του έργου του να μη περιορίζεται περισσότερο απ' ό,τι είναι αναγκαίο.
- 12 Σχετικώς, η υποχρεωτική εκχώρηση του συνόλου των δικαιωμάτων του δημιουργού, παρόντων και μελλοντικών, χωρίς να γίνεται διάκριση ανάμεσά τους μεταξύ των διαφόρων γενικά αναγνωρισμένων μορφών χρησιμοποίησεως, μπορεί να εμφανίζεται ως μη δικαία συναλλαγή, ιδίως όταν αυτή η εκχώρηση απαιτείται για παρατεταμένη περίοδο, μετά την παραίτηση του εταίρου.
- 13 Ο υπερβολικός χαρακτήρας τέτοιων ρητρών πρέπει να εκτιμάται από το δικαστή, λαμβάνοντας υπόψη το παραγόμενο από αυτές τις ρήτρες αποτέλεσμα τόσο λόγω της ιδιαίζουσας φύσης τους όσο και λόγω του συνδυασμού τους.
- 14 Εναπόκειται επίσης στο δικαστή να εκτιμήσει αν, και σε ποιο μέτρο, οι ενδεχομένως διαπιστούμενες καταχρηστικές πρακτικές έχουν επιπτώσεις επί των συμφερόντων των δημιουργών ή των ενδιαφερομένων τρίτων για να αντλήσει τις συνέπειες ως προς το κύρος και το αποτέλεσμα των ενδίκων συμβάσεων ή ορισμένων όρων τους.
- 15 Πρέπει, επομένως, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση το γεγονός ότι επιχείρηση, επιφορτισμένη με την εκμετάλλευση δικαιωμάτων του δημιουργού, η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86, επιβάλλει στα μέλη της υποχρεώσεις όχι απαραίτητες για την πραγμάτωση του κοινωνικού της σκοπού και οι οποίες παρεμβάλλουν έτσι αδικώς εμπόδια στην ελευθερία του μέλους κατά την άσκηση του δικαιώματός του του δημιουργού.
- 16 Με το τρίτο ερώτημα ζητείται η ερμηνεία της έκφρασης «επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος» και αν, ειδικά, αυτή η έννοια συνεπάγεται ότι η επιχείρηση πρέπει να απολαύει ορισμένων προνομίων που δεν χορηγούνται σε άλλες επιχειρήσεις.
- 17 Με το τελευταίο ερώτημα ερωτάται αν οι διατάξεις του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης γεννούν, υπέρ των ιδιωτών, δικαιώματα που ο εθνικός δικαστής οφείλει να προστατεύει.
- 18 Όπως προκύπτει από τη Διάταξη περί παραπομπής με το τρίτο ερώτημα ερωτάται αν μία εταιρία επιφορτισμένη από τα μέλη της να διαχειρίζεται τα δικαιώματά τους του δημιουργού μπορεί να περιλαμβάνεται σ' αυτή την έκφραση.

- 19 Προκειμένου περί διατάξεως η οποία επιτρέπει, υπό ορισμένες περιστάσεις, παρέκκλιση από τους κανόνες της Συνθήκης, ο ορισμός των επιχειρήσεων που μπορούν να την επικαλεστούν πρέπει να ερμηνεύεται στενά.
- 20 Στην περίπτωση που ιδιωτικές επιχειρήσεις μπορούν να υπαχθούν σ' αυτή τη διάταξη, πρέπει εντούτοις να είναι επιφορτισμένες, διά πράξεως της δημόσιας εξουσίας, με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- 21 Αυτό προκύπτει σαφώς από το γεγονός ότι η αναφορά στην «ιδιαιτέρη αποστολή που τους έχει ανατεθεί» αφορά επίσης τις επιχειρήσεις που έχουν το χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου.
- 22 Εναπόκειται, επομένως, στον εθνικό δικαστή να αναζητήσει αν η επιχείρηση που επικαλείται τις διατάξεις του άρθρου 90, 2 για να αξιώσει παρέκκλιση από τους κανόνες της Συνθήκης, έχει πράγματι επιφορτιστεί από το κράτος μέλος με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- 23 Αυτό δεν μπορεί να συμβαίνει με μία επιχείρηση στην οποία το κράτος δεν ανέθεσε καμία αποστολή και η οποία διαχειρίζεται ιδιωτικά συμφέροντα, ακόμα και αν πρόκειται περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προστατευόμενων από το νόμο.
- 24 Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στο τελευταίο ερώτημα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές παρατηρήσεις, της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Belgische Radio en Televisie και της SABAM, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως τα άρθρα 86, 90, παράγραφος 2 και 177, το πρωτόκολλο πε-

ρί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ και ιδίως το άρθρο 20, και τον κανονισμό διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με απόφαση της 4ης Απριλίου 1973, το tribunal de première instance των Βρυξελλών, αποφαινεται:

1. α) Μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση το γεγονός ότι επιχείρηση, επιφορτισμένη με την εκμετάλλευση δικαιωμάτων του δημιουργού, η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86, επιβάλλει στα μέλη της υποχρεώσεις όχι απαραίτητες για την πραγμάτωση του κοινωνικού της σκοπού και οι οποίες παρεμβάλλουν έτσι αδίκως εμπόδια στην ελευθερία του μέλους κατά την άσκηση του δικαιώματός του του δημιουργού.
- β) Εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει αν, και σε ποιο μέτρο, οι ενδεχομένως διαπιστούμενες καταχρηστικές πρακτικές έχουν επίπτωση επί των συμφερόντων των δημιουργών ή των ενδιαφερομένων τρίτων για να αντλήσει τις συνέπειές του επί του κύρους ή του αποτελέσματος των ενδίκων συμβάσεων ή ορισμένων από τις ρήτρες τους.
2. Επιχείρηση στην οποία το κράτος δεν ανέθεσε καμία αποστολή και που διαχειρίζεται ιδιωτικά δικαιώματα, ακόμα και αν πρόκειται περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προστατευόμενων από το νόμο, δεν υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Lecourt	Donner	Sørensen	Monaco	Mertens de Wilmars
Pescatore	Kutscher	O'Dalaigh	Mackenzie Stuart	

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Μαρτίου 1974.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
R. Lecourt